

Lietuvos regioninės politikos tobulinimo kryptys Europos Sąjungos regioninės politikos kontekste

Mindaugas Puidokas, Ingrida Daukaitė

*Kauno technologijos universitetas
K. Donelaičio g. 20, LT-44239 Kaunas*

crossref <http://dx.doi.org/10.5755/j01.ppaa.12.1.4007>

Anotacija. *Lietuvai teikiama ES struktūrinių fondų parama padeda pagerinti atskirų šalies regionų ekonominių sektorių funkcionavimą ir didina jų konkurencingumą. Tačiau Lietuvos regionuose egzistuoja aktuali problema, kad ne visada yra efektyviai panaudojama ES teikiama parama. Dėl to nėra pasiekiamas norimas ekonominės plėtros efektas. Straipsnyje siekiama atskleisti pagrindines Lietuvos regioninės politikos kryptis. Pateikiamas tyrimas, kuris padėjo nustatyti Lietuvos regioninės politikos ypatumus ir jai daromą ES regioninės politikos poveikį. Atliekant tyrimą, buvo nustatytos pagrindinės kliūtys, trukdančios Lietuvos regioninei politikai tapti efektyvesnei, o šalies regionams prilygti konkurencingumo aspektais užsienio šalių regionams.*

Raktažodžiai: *regioninė politika, struktūrinė politika, regionas, regioninė sanglauda ir solidarumas, struktūriniai fondai, strateginis planavimas, tarpterritorinė konkurencija, regioninis konkurencingumas.*

Keywords: *regional policy, structural policy, regions, regional cohesion and solidarity, structural funds, strategic planning, interterritorial competition, regional competitiveness.*

Įvadas

Vienas svarbiausių Lietuvos narystės ES siekių – užsitikrinti tolygią ekonominę ir socialinę plėtrą diegiant pažangias institucines praktikas ir politikų priemones. ES regioninė politika yra neatskirama nuo tokių tikslų: demokratijos plėtros, ūkio stiprinimo ir gyventojų socialinės gerovės užtikrinimo, ES valstybių ekonominės ir socialinės plėtros skirtumų mažinimo. Lietuva, tapdama ES nare, įgijo ne tik geopolitinę prasmę svarbų statusą, bet ir prieigą prie šiuolaikinių viešosios politikos formavimo priemonių ir gebėjimų [1]. Regioninės politikos tikslas – plėtoti regionų materialų ir nematerialų turta bei potencialą, siekiant, kad regionas taptų patrauklesnis ir konkurencingesnis [2]. Galima teigti, kad Lietuvos regioninė politika formavosi

stipriai veikiama ES regioninės politikos ir su ja siejamų struktūrinės paramos priemonių.

Autoriai, nagrinėjantys nacionalinę regioninę politiką, daugiausia dėmesio skiria regionų plėtros tolygumui [18; 19; 20], regionų apibrėžčiai [18; 21], teisiniams ir finansiniams regioninės politikos aspektams [13; 8; 22] aptarti. Vis dėlto europinės ir nacionalinės regionų politikos dimensijų santykio klausimas moksliniuose tyrimuose gana menkai aptartas. Šio santykio atskleidimas yra svarbi *mokslinė problema*. Straipsnio *tikslas* – nustatyti Lietuvos regioninės politikos tobulinimo kryptis ES regioninės politikos kontekste. Atsižvelgiant į tai, autoriai analizuoja ES regioninės politikos svarbą ir jos daromą įtaką Lietuvos regioninei politikai bei ekonominei plėtrai. Straipsnyje taikytas mokslinės literatūros, norminių dokumentų, statistinių duomenų analizės metodas. Esminiams Lietuvos regioninės politikos trūkumams nustatyti 2011 m. vasario – gegužės mėnesiais atliktas pusiau struktūrizuotas ekspertinis interviu

Europos Sąjungos regioninės politikos svarba

Skirtingose Vakarų Europos ir Šiaurės Amerikos šalyse regioninė politika formavosi skirtingais periodais ir buvo vykdoma naudojant įvairias priemones. Tačiau daugelyje Europos šalių regioninė politika atsirado tik pastaraisiais dešimtmečiais. Tam įtakos turėjo ES regioninės politikos suteiktas postūmis. ES plėtra paskatino išpopuliarėti *tarpteritorinei konkurencijai*, kuri yra apibrėžiama kaip tam tikros savivaldybės arba regiono bendra strategija išorės investicijoms skatinti ir vietos verslo klimatui gerinti [6]. Europos regionų asamblėjos deklaracijos dokumente teigiama, kad „*regionu* vadinamas teritorinis vienetas, įteisintas valstybiniais įstatymais, esantis žemesnėje nei valstybė pakopoje ir turintis savo politinę savivaldą“ [7].

ES regioninė politika yra neatskiriama nuo pagrindinių tikslų: demokratijos plėtros, ūkio stiprinimo, gyventojų socialinės gerovės užtikrinimo. ES vykdoma struktūrinė politika finansinėmis priemonėmis koordinuoja valstybių regioninę politiką. Taip yra mažinami ES valstybių socialinės ir ekonominės plėtros skirtumai. Regioninė politika didelį dėmesį skiria planavimui, bendradarbiavimui, stebėsenai, vertinimui ir įsipareigojimų vykdymui [3]. *Sanglaudos politika* yra sudėtinė ES regioninės politikos dalis. Ji labiausiai pastebima politika, nes jos rezultatai turi įtakos ekonominei ir socialinei plėtrai [4]. Siekiant efektyviai ją įgyvendinti, ji turėtų glaudžiai sietis su strateginiais tikslais, taip pat siekti savo pagrindinio tikslo – telktis į mažiau išsivysčiusius regionus. Šiuo metu populiariausios ES regioninės politikos formos: vyriausybės pagalba dėl investicijų naujose ir tradicinėse šalių ar jų regionų pramonės šakose. Taip siekiama padėti spręsti regiono nedarbo, decentralizacijos, lėto augimo ir kitas problemas. Paramą sudaro subsidijos, dotacijos, tam tikros mokesčių lengvatos, lengvatiniai kreditai investicijoms [5].

Dėl to galima teigti, kad *regioninė politika* atsiranda tada, kai, taikant teises, ekonomines ir administracines priemones, daromas diferencijuotas poveikis atskirų šalies regionų socialinei ir ekonominei plėtrai, siekiant mažinti socialinius ir

ekonominius skirtumus tarp regionų, skatinti subalansuotą plėtrą visoje šalies teritorijoje [8]. Siekiant įgyvendinti regioninę politiką, finansinę paramą ES narės gauna iš struktūrinių fondų. ES per struktūrinius fondus ir įvairius projektus teikiama finansinė parama šalims narėms yra efektyvi priemonė, skirta regionų ekonomikai plėtoti. Ją naudojant, galima geriau panaudoti žmogiškuosius, inovacinius, rekreacinius ir kitus išteklius, taip pat sėkmingai mažinti ekonominės plėtros atotrūkį tarp skirtingų šalies regionų. Tačiau nors teoriniu lygmeniu yra numatomas toks rezultatas, praktika parodė, kad taip yra ne visada. Dėl to valstybės intervencija turėtų būti stebima, sistema nuolatos tobulinama, nes dėl piktnaudžiavimų atsiranda neigiamų pasekmių. Dėl sistemos netobulumo sunkiau tinkamai panaudoti paramą. Šiuo atveju netolygiai paskirstytos lėšos lemia dar didesnę regionų ekonominės plėtros netolygumą.

ES, plėtodama regioninę politiką XX a. pab.–XXI a. pr., sukaupe daug administracinių ir ekonominių priemonių, padedančių racionaliau sumažinti skirtumus tarp atskirų šalių arba šalies regionų. Regioninės politikos svarba didėjo palaipsniui. ES regioninės politikos ištakose ji buvo vertinama atsargiai. Tačiau integracijos periodu, kai ES sudėtyje atsirado vis daugiau šalių narių, kurios turėjo pastebimų kultūrinių ir ekonominių skirtumų, regioninė politika tapo reikalingesnė. Per kiekvienos naujos šalies integraciją kartu tapo svarbesnė ir pati regioninė politika. Ji tapo kompensaciniu mechanizmu ekonominiu atžvilgiu atsilikusioms valstybėms.

Struktūrinė politika – tai visuma teisinių, administracinių ir ekonominių priemonių, padedančių racionaliau išdėstyti gamybines jėgas ir suvienodinti gyvenimo lygį. Įgyvendinant šią politiką, koordinatoriaus vaidmenį atlieka ES, nukreipdama resursus į tuos regionus, kuriems to labiausiai reikia. Struktūrinių fondų uždavinius, prioritetinius tikslus ir organizaciją, galinčią apimti ir fondų grupavimą, numato Europos Sąjungos taryba. Ji, pritarus Europos Parlamentui ir pasikonsultavusi su Ekonominė ir socialinių reikalų bei regionų komitetais, nustato pagrindines fondams taikomas taisykles [9].

Ši politika yra nukreipta į tuos regionus, kuriems to labiausiai reikia. Europos Komisija, ES Taryba ir Europos Parlamentas priima sprendimą dėl lėšų paskirstymo, biudžeto formavimo. ES Taryboje išteklių ir struktūrinių fondų kiekį nustato nacionalinės vyriausybės. Jos taip pat nustato tai, kurios valstybės narės gaus didžiausią paramą ir kurie regionai galės pretenduoti į paramą.

Lietuvos regioninės politikos stiprinimo veiksniai

Lietuvos regioninė politika yra dar pakankamai nauja viešosios politikos sritis, kurios atsiradimą lėmė ES. Žemės ūkio politikoje ir kitose srityse teritorinis planavimas ar savivaldybių biudžetų pajamų išlyginimas egzistavo ir anksčiau. Tačiau regioninė politika kaip atskira Lietuvos Vyriausybės darbo sritis susiformavo tik dėl poreikio rengtis narystei ES, kad būtų galima efektyviau pasinaudoti ES teikiama pagalba. Ši politika buvo pradėta plėtoti ne dėl vidaus socialinių ir ekonominių plėtros poveikių, bet dėl išorinio spaudimo. ES raginama Lietuvos Vyriausybė pripažinti, kad šaliai būtina regioninės politikos formavimo ir įgyvendinimo sistema [10].

Lietuvai tapus ES nare, šalies regioninėje politikoje atsirado naujovių. Lietuva sulaukė finansinės paramos, kurios labai reikėjo, siekiant tapti ekonomiškai stabilia ir konkurencinga šalimi. Tapus lygiaverte ES nare, struktūrinių fondų parama paskatino tobulinti regioninę politiką. Padidėjo būtinybė efektyvaus planavimo ir strategijų kūrimo, kurie turėjo užtikrinti, kad struktūrinių fondų lėšos būtų efektyviai panaudotos. Šiuo metu priimamoms reformoms turi įtakos ekonominė logika ir specialūs ES reikalavimai, kuriuos Lietuva, tapdama ES nare, įsipareigojo vykdyti. Siekiant stiprinti Lietuvos regioninę politiką, tenka susidurti su tokiais kliūtimis: profesionalumo sprendžiant išskylančias problemas trūkumu, biurokratija ir kt.

Lietuvoje regiono sąvoka niekada nebuvo aiškiai apibrėžta. Mūsų šalyje nėra ir tvirtų regionalizmo tradicijų. Dažnai vartojamos dvi skirtingos sąvokos – apskritis ir regionas, nors kalbama apie tą pačią valstybės teritorijos dalį. Lietuvoje šiuo metu yra išskirta 10 regionų (apskričių), o jų susiformavimui turėjo įtakos XX a. 6–7 dešimtmečio Europos šalių regioninės plėtros politika, kuri dėmesį skyrė atsiliekančių regionų industrializacijos paramai [11].

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, šalyje didėjo plėtros skirtumai tiek tarp 10 Lietuvos apskričių, tiek jų viduje. Pavyzdžiui, nors bendri Vilniaus ir Klaipėdos apskričių ekonominės veiklos rezultatai yra palyginti geri, tačiau tai daugiausia lemia Vilniaus ir Klaipėdos miestų ekonomikos dinamiškumas [12].

Pirmieji realūs regioninės politikos žingsniai žengti 1998 m., kai priimtas LR Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos regioninės politikos matmenų“. Šiuo metu teisinį regioninės politikos pagrindą sudaro 2000 m. liepos 20 d. priimtas Lietuvos regioninės plėtros įstatymas [13], kuris buvo daug sykių redaguotas ir pildytas, siekiant išvengti klaidų ir tobulinti šalies regioninę politiką. Įstatymas sukuria teisinę bazę regionų ekonomikos politikai formuoti ir įgyvendinti bei ES struktūrinėms lėšoms gauti ir administruoti [24].

Nuo 2000 m. vidurio regioninė politika suvokiama kaip savarankiška vertikalaus, intervencinio pobūdžio politika. Tai matyti iš LR regioninės plėtros įstatymo [24]. 2001 gegužės 16 d. buvo priimtas LR Vyriausybės nutarimas „Dėl Europos nacionalinių sąskaitų diegimo“. Jame buvo nutarta kurti ir tvarkyti nacionalinių ir regioninių sąskaitų sistemą – Lietuvos bendrojo vidaus produkto ir kitų makroekonomikos rodiklių vertinimo pagrindą [26]. Taip pat įteisintas NUTS (Teritorinės statistinių vienetų nomenklatūros) klasifikacijos taikymas Lietuvoje: 1 ir 2 lygiai – visa šalis, 3 lygis – apskritys, 4 lygis – savivaldybės, 5 lygis – seniūnijos. Lietuvos atveju regionų sąskaitos turėjo būti sudaromos ne žemesnio kaip 3 lygio (apskričių) [14].

NUTS (Teritorinė statistinių vienetų nomenklatūra) naudojama ES [23]. NUTS 1 regionai yra apibrėžti *Eurostat* ir apima vidutinio dydžio šalis ar smulkesnius teritorinius darinius, subnacionalinius regionus, kuriuose gyvena 3–7 mln. gyventojų. NUTS 2 regionai apima mažesnes tautas (šalis) ar subnacionalinius regionus, kuriuose gyvena 800 000–3 000 000 gyventojų. ES dabar yra padalyta į 271 NUTS 2 regioną. Būtent šis lygmuo yra išskirtinai svarbus ES regioninei politikai vykdyti ir paramos lėšoms efektyviai paskirstyti. Į Struktūrinius fondus kreiptis dėl paramos suteikimo taip pat gali tik NUTS 2 regionai [15; 18].

Mums geopolitiškai artimiausias Baltijos jūros regionas turi 45 tokius regionus³, iš kurių 27 yra ES šalyse narėse: 8 – Švedijoje, 5 – Danijoje, 5 – Suomijoje, 3 – Vokietijoje⁴, 3 – Lenkijoje⁵, po 1 – Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje. Estija, Latvija ir Lietuva pagal NUTS 2 klasifikaciją nėra skirstomos į smulkesnius regionus – visos šios valstybės yra išskiriamos kaip 1 regionas. Anksčiau ir Danija buvo išskiriama analogiškai kaip vienas regionas, bet, atsižvelgiant į ES rekomendacijas, po 2007 m. teritorinės reformos buvo padalyta į 5 regionus. NUTS 3 paprastai yra tarpinis lygmuo tarp regiono ir savivaldos, NUTS 4 – savivaldos vienetai, o NUTS 5 – už savivaldos darinius smulkesni teritoriniai vienetai. Toks padalijimas labai reikalingas statistiniams duomenims ES palyginti, tačiau jis taikomas ir įgyvendinant Europos Sąjungos regioninę politiką [15].

Mūsų šalies regioninę politiką sudaro nacionalinės regioninės politikos kūrimas ir įgyvendinimas. Jos pagrindinis tikslas – sumažinti Lietuvos regionų ekonominės plėtros skirtumus ir įgyvendinti ES regioninės politikos principus, kurie susiję su pasirengimu administruoti Europos Sąjungos struktūrinių fondų teikiamą paramą. Daugelio struktūrinių ir institucinių trūkumų priežastis – ES finansinę paramą paskirstančių nacionalinių institucijų ir jų darbuotojų praktinių įgūdžių stygius. ES struktūrinių fondų, kurie sudaro didžiąją ES finansinės paramos dalį, valdymo aspektai priklauso nuo besąlygiško ES administracinių reikalavimų, demokratijos skaidrumo ir atsakingumo principų laikymosi. Siekiant, kad pirmaujančių ES šalių regioninė politika būtų lygiavertė, pagrindiniai ateities sprendimai šioje srityje turėtų būti susiję su atsakingų šalies institucijų klaidų, padarytų teisinėje bazėje ir teorinėse struktūrose, ištaisymu. Naudojant įvairiausias informacines priemones, būtina stiprinti regioninį visuomenės švietimą. Tarptautinis regionų bendradarbiavimas turi būti dar labiau skatinamas, nes tai yra vertinga patirtis [10].

Šalies regioninė politika pakito 2008 m., kai lapkričio 17 d. buvo pasirašytas „Permainų koalicijos susitarimas“. Šio dokumento viena iš dalių yra „Koalicijos susitarimas dėl apskričių reformos“. Juo remiantis, įgyvendinus Permainų koalicijos sutarties priedą Nr. 8 „Dėl apskričių reformos“, turėtų būti sukurti būsimos Lietuvos regionų valdymo struktūros, kurią planuojama pradėti įgyvendinti 2011–2013 m., pagrindai. Taip pat tobulinamas LR teritorinis valdymas, planuojama parengti programą, leisiančią po 2013 m. pertvarkyti Lietuvos teritorinę statistinę struktūrą ir suformuoti regionus, atitinkančius ES NUTS 2 reikalavimus. Jais remiantis, nuo 2014 m. būtų planuojama ir administruojama ES struktūrinė parama [16].

Šiuo tikslu 2010 m. buvo baigta reforma, pagal kurią buvo panaikinta apskričių viršinių administracijų. Anksčiau Lietuvoje regionas nevisiškai atlikdavo

³ ES nepriklausančių Baltijos jūros šalių regionai pagal NUTS 2: Šiaurės Vakarų Rusija yra padalyta į 10 regionų (nebūtinai atitinkančių NUTS 2 kriterijus), Norvegija – į 7 regionus, o Islandija laikoma vienu regionu.

⁴ Vokietija iš viso yra padalyta į 39 NUTS 2 regionus, bet tik 3 iš jų ribojasi su Baltijos jūra ir yra priskiriami Baltijos jūros regionui.

⁵ Lenkija iš viso yra padalyta į 16 NUTS 2 regionų, bet tik 3 iš jų ribojasi su Baltijos jūra ir yra priskiriami Baltijos jūros regionui.

regioninės plėtros institucijos funkcijas, nes jis būdavo sutapatinamas su apskrities viršinininko administracija [18]. Šalies regionai vis dar neturi politinės savivaldos. Pažymėtina, kad apskričių viršinininkų administracijų panaikinimas yra tik pradinis reformos etapas prieš sukuriant 4–5 NUTS 2 regionus Lietuvoje, kurie padėtų tolygiau panaudoti struktūrinę paramą. Kiti esminiai reformos siekiai – efektyviau naudoti biudžeto lėšas, mažinti biurokratizmą. Apskričių viršinininkų funkcijos perskirstytos savivaldybėms, ministerijoms ir joms pavaldžioms įstaigoms [17].

1 lentelė. Lietuvos regioninės politikos esminiai komponentai

POLITIKOS PRIEMONĖS	Lietuvos regioninės politikos priemonės	ES regioninės (struktūrinės) politikos priemonės šalims narėms
Teisinės (reguliacinės)	<ul style="list-style-type: none"> • 2000-07-20 priimtas „Lietuvos regioninės plėtros įstatymas“. • 2001-05-16 priimtas LR Vyriausybės nutarimas „Dėl Europos nacionalinių sąskaitų diegimo“, kuriame nutarta kurti ir tvarkyti nacionalinių ir regioninių sąskaitų sistemą, taip pat įteisintas NUTS klasifikacijos taikymas. • 2008-05-17 pasirašytas „Koalicijos susitarimas dėl apskričių reformos“, kuriuo sukurti būsimo Lietuvos regionų valdymo struktūros pagrindai: sukuriant po 2013 m. regionus, atitinkančius ES NUTS 2 reikalavimus, kuriais remiantis nuo 2014 m. būtų planuojama ir administruojama ES struktūrinė parama. • 2010 m. baigta reforma, panaikinusi apskričių viršinininkų administracijas. Šis panaikinimas – pradinis reformos etapas prieš sukuriant 4–5 NUTS 2 regionus Lietuvoje. 	<ul style="list-style-type: none"> • 1996 m. Europos regionų asamblėjos deklaracijoje pateikiama regiono samprata. • 2003 m. liepos mėn. įsigaliojo Europos Komisijos reglamentas Nr. 1059/2003, sukūręs NUTS – Teritorinę statistinių vienetų nomenklatūrą, apimančią 5 lygmenis: <ul style="list-style-type: none"> ✓ NUTS 1 – pagrindiniai socialiniai ir ekonominiai regionai; ✓ NUTS 2 – baziniai regionai ES regioninei politikai taikyti ir vykdyti (pvz., ES Struktūrinių fondų parama yra skirstoma per NUTS 2 lygmens regionus); ✓ NUTS 3 – maži regionai, skirti specifinei statistinei analizei ir atskiroms veiklos sritims; ✓ NUTS 4 – aukštesni savivaldos vienetai, bet išskirti ne visose ES šalyse; ✓ NUTS 5 – savivaldos ar mažesni už savivaldos darinius teritoriniai dariniai. • Europos Komisijos reglamentams Nr. 1059/2003 taisyti, pildyti ir dėl ES plėtros priimti net 7 reglamentai, įsigalioję 2005–2012 metais.
Institucinės (struktūrinės)	<p>Lietuvos regioninės politikos institucinė sistema:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lietuvos Respublikos Vyriausybė; • Vidaus reikalų ministerija; • Nacionalinė regioninės plėtros taryba; • Regionų plėtros tarybos; • Regioninės plėtros departamentas prie LR Vidaus reikalų ministerijos; • ministerijos ir kitos institucijos; • savivaldybės, ekonominiai ir socialiniai partneriai. 	<p>Ministrų taryba numato struktūrinių fondų uždavinius, prioritetinius tikslus ir organizaciją, galinčią apimti ir fondų grupavimą.</p> <p>Regionų komitetais nustato pagrindines fondams taikomas taisykles.</p>
Finansinės (biudžetinės)	<p>Politikos įgyvendinimas per vieną ministeriją ar specialias nacionalines institucijas. Lietuvos atveju – tai Vidaus reikalų ministerija.</p>	<p>Europos Komisija, ES Taryba ir Europos Parlamentas priima sprendimą dėl lėšų paskirstymo ir biudžeto formavimo.</p>

Šaltinis: sudaryta autorių pagal [26, 16, 24, 17, 23, 25].

Lietuvoje vis dar išlieka didelė regionų diferenciacijos problema, nes yra ryškus atotrūkis tarp atsilikusių ir išsivysčiusių regionų. Lietuvoje šiuo metu yra vykdomos institucinės pertvarkos. Apskričių viršinių administracijų panaikinimas yra vienas iš naujausių būdų, keičiančių šalies regioninę politiką. Apskričių valdymo reformavimo vienas iš svarbiausių akcentų – jo demokratizavimas ir decentralizacija. Siekiant efektyviai panaudoti struktūrinių fondų paramą, išskirtinai svarbus yra ir strateginis planavimas, paremtas racionaliū, ekonomika grįstu požiūriu. Vykdam regionų strateginį planavimą, turėtų būti apibrėžta vizija ir misija, kurios leistų sistemingai siekti pažangos regionuose. Kol kas to Lietuvoje vis dar nėra. Šiuo metu Lietuva dar nėra pajėgi savarankiškai formuoti savo regioninės politikos. Didžiulę įtaką daro ES teikiama struktūrinė parama. Noras efektyviau įsisavinti kuo daugiau paramos lemia poreikį tobulinti esamą teisinę bazę ir kurti naują. Kaip stipriai tobulintinas, vertintinas ir šalies Regioninės plėtros įstatymas [24].

Europos Sąjungos daromos įtakos Lietuvos regioninei politikai tyrimas

Siekiant kuo detaliau išanalizuoti pasirinktą temą, buvo taikytas kokybinio empirinio tyrimo metodas. Tyrimo priemone buvo pasirinktas *pusiau struktūrizuotas ekspertinis interviu*. Atliekant tyrimą buvo apklausti 6 Lietuvos regioninės politikos ekspertai iš skirtingų Lietuvos miestų: Kauno, Vilniaus ir Biržų. Visi atrinkti ekspertai buvo aukštesnio arba aukščiausio lygmens ekspertai, dirbantys su Lietuvos regionine politika daugiau nei kelerius metus ir atstovaujantys skirtingoms institucijoms: ministerijoms, įstaigoms prie ministerijų, savivaldybių, universitetų. Buvo apklausti Kauno technologijos universiteto Regionų plėtros katedros mokslininkai, Lietuvos regioninių tyrimų instituto prezidentas, du Lietuvos Regioninės plėtros departamento prie Vidaus reikalų ministerijos specialistai (skyriaus vedėja ir vyriausioji specialistė), Biržų miesto savivaldybės, Ekonomikos ir investicijų skyriaus vedėja ir Nacionalinės regionų plėtros agentūros direktorė. Skirtingo lygmens institucijos buvo pasirinktos, siekiant kuo bešališkesnės nuomonės, atspindinančios tikrąją padėtį Lietuvos regioninėje politikoje.

Tyrimas buvo atliktas 2011 metų vasario–gegužės mėn. Su tyrimo priemone – pusiau struktūrizuoto tipo interviu – respondentai buvo supažindinti susitikimo metu. Jiems buvo paaiškinti tyrimo tikslas ir uždaviniai, užtikrintas respondentų anonimiškumas, nes jį užtikrinti buvo pagrindinis ir griežčiausias apklausoje dalyvavusių asmenų reikalavimas. Klausimai buvo parinkti taip, kad kuo detaliau atskleistų esamą regioninės politikos būklę. Jie suskirstyti į tris pagrindines grupes. Pirmosios grupės klausimų tikslas buvo atskleisti Lietuvoje vykdomos regioninės politikos efektyvumą, jos galimybę konkuruoti su užsienio šalių regionais, kas skatintų pačius regionus tapti konkurencingesnius. Taip pat siekta atskleisti naujausius regioninės politikos pasikeitimus. Antroje klausimų grupėje pateikiami klausimai susiję su ES regioninės politikos pranašumais ir trūkumais bei su struktūrinių fondų teikiamos paramos efektyviu įsisavinimu. Trečiojoje klausimų grupėje siekiama atskleisti, kokią įtaką ES daro Lietuvos regioninei politikai, taip pat nustatyti

sanglaudos politikos įgyvendinimo naudą. Tyrimo tikslas – identifikuoti Lietuvos regioninės politikos ypatumus ir nustatyti jos esminius teigiamus ir neigiamus veiksnius.

Tyrimo rezultatai ir jų analizė

Analizuojant pirmosios grupės klausimus, buvo siekiama apibrėžti, kokio lygio regioninė politika yra įgyvendinama Lietuvoje. Respondentų buvo klausiama, *ar Lietuvoje vykdoma regioninė politika yra efektyvi*. 4 respondentai iš 6 Lietuvos regioninę politiką įvertino kaip neefektyvią. Ekspertai teigė, kad mūsų šaliai būdingas „provincijos sindromas“ ir ji „yra per maža“. Kai kurie ekspertai išklė klausimą: „Ar Lietuvoje egzistuoja ta politika, nes šalis maža, dėl šios priežasties tik teoriškai galima kelti šį klausimą.“ Kita svari regioninės politikos neefektyvumo priežastis – didelė šalies centralizacija. Vienas iš respondentų teigė, kad šalies regioninė politika yra daugiau efektyvi nei neefektyvi, tačiau ją būtina toliau tobulinti, atsižvelgiant į šalies specifiką ir ES reikalavimus. Dar vienas ekspertas teigė, kad šiuo metu negalima įvertinti, ar regioninė politika yra pakankamai efektyvi, nes trūksta išsamių jos tyrimų.

Siekiant atskleisti, *ar Lietuvos regionai galėtų konkuruoti su kitais užsienio šalių regionais*, visi ekspertai vienareikšmiškai sutiko, kad konkurencija su užsienio regionais šiuo metu dar negalima. Ekspertai teigė, kad šiuo metu Lietuvoje daugiausia egzistuoja konkurencija dėl projektų. Lietuvos regionai, siekdami sėkmingai konkuruoti su išsivysčiusių ES šalių regionais, turėtų gebėti pritraukti daugiau investicijų. Šiuo metu tiesioginių užsienio investicijų lygis Lietuvoje yra mažas. Dėl to derėtų rūpintis darbuotojų kvalifikacijos lygio kėlimu. 2 ekspertai pasiūlė skirti daugiau dėmesio bendradarbiavimui su užsienio regionais, nes bendradarbiaujant įgyta patirtis būtų sėkmingai naudojama ateityje. Taip būtų galima nuosekliai didinti Lietuvos regionų konkurencinius pajėgumus. Ekspertai teigia, kad dabartiniu laikotarpiu Lietuvos regionams geriausia ne bandyti intensyviai konkuruoti, bet dėmesį skirti bendradarbiavimui, bendrų projektų vykdymui ir mokymuisi iš užsienio partnerių.

Kitas klausimas atskleidė *veiksnius, kurie galėtų regionus skatinti tapti konkurencingesnius*. Šiuo klausimu vieningos nuomonės ekspertai neturėjo, bet pateikė daug aktualių pasiūlymų. Buvo įvardyta, kad labai svarbu stiprinti regionų identitetą ir žmonių tapatumą su regionu. Taip pat būtina kuo daugiau skleisti „gerą žinią“ apie regioną ir taip formuoti jo teigiamą įvaizdį. Tai galima būtų pasiekti kuriant valstybės investicijų programas. Ekspertų nuomone, itin svarbu skatinti „sveiką“ konkurenciją. Sukūrus nuoseklią regionų strategiją, kurioje aiškiai būtų apibrėžta misija ir vizija, regionai taptų konkurencingesni. Turėtų būti užtikrinta, kad investavimas į strategijų kūrimą vyktų kaip tęstinis procesas. Viena iš pagrindinių kliūčių yra ta, kad vis dar egzistuoja susiskaldymas savivaldybių viduje. Derėtų skatinti, kad regionuose būtų pradėti kurti regioniniai projektai, nes šiuo metu juos kuria tik savivaldybės. Vienas respondentas pastebėjo, kad Vidaus reikalų ministerija turėtų labiau rūpintis regioninių projektų iniciavimu ir stebėseną, nes šiuo metu yra labai daug aplaidumo. Dar viena iš įvardytų problemų, stabdančių regioninį

konkurencingumą, yra ta, kad investicijos yra kaupiamos tik didžiuosiuose Lietuvos regionų centruose (Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje). Dėl to tikslinga investuoti į stipriausias kiekvieno regiono sritis ir jas vystyti. Šiuo metu ES lėšos yra skirstomos regioninio planavimo būdu, paskirstomos kiekvienam regionui, neatsižvelgiant į tai ar atitinkama priemonė aktuali konkrečiam regionui, ar ne.

Siekiant atskleisti naujausių pokyčių Lietuvos regioninėje politikoje ypatumus, ekspertų buvo klausama apie naudą, kuri turėjo būti gauta panaikinus apskričių viršininkų administracijas Lietuvoje. Pusė ekspertų apskričių viršininkų administracijų panaikinimą vertino neigiamai ir teigė, kad tai visai nenaudinga. Tik vienas ekspertas pabrėžė, kad ši reforma yra tokia nauja, kad numatomo ekonominio efekto dar nėra ir vertinti per anksti. Šiuo metu reformai yra išleista daugiau lėšų nei sutaupyta. Likę 2 ekspertai teigė, kad ši reforma skirta funkcijų dubliavimui naikinti. Jų nuomone, ši reforma padės stiprinti decentralizaciją šalyje, nes funkcijos perduotos savivaldybėms. Apskričių viršininkų administracijų reforma parodė, kad per labai trumpą laiką galima pakeisti pakankamai daug teisės aktų ir supaprastinti atliekamas valdininkų funkcijas. Tai rodo, kad Lietuvos teisinė bazė yra perteklinė, sudėtinga ir daug teisės aktų dubliuoja vieni kitus. Ekspertai išreiškė abejones, ar visos funkcijos buvo efektyviai paskirstytos, nes reforma buvo įvykdyta per labai trumpą laiką. Respondentai taip pat akcentavo, kad panaikinus apskričių viršininkų administracijas neišnyko pačios apskritys kaip teritoriniai vienetai, o išnyko tik kaip instituciniai. Dėl to efektyviau vykdyti regioninę politiką bus galima tik visiškai užbaigus visą reformą ir sukūrus NUTS 2 lygmenį atitinkančius regionus Lietuvoje. Dabartinė skubota dalinė reforma suteikė daugiau sumaišties. Dėl to šalies regioninėje politikoje artimu metu turi įvykti daugiau rimtų pokyčių, nuo kurių tinkamo įgyvendinimo ir priklausys, kaip funkcionuos šalies regioninė politika po NUTS 2 regionus sukursiančios reformos.

Antrosios klausimų grupės tikslas buvo atskleisti Europos Sąjungos regioninės politikos specifiką. Ekspertų buvo prašoma sugrupuoti *ES regioninės politikos teigiamus veiksnius pagal svarbą*. Dauguma ekspertų (4) kaip svarbiausią veiksnių įvardijo „teritorinių, socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimą“. 2 respondentai svarbiausiu veiksniu įvardijo „subalansuotą plėtrą“ ir „konkurencingumo didinimą“. Pusė respondentų (3) antru pagal svarbą veiksniu įvardijo „subalansuotą plėtrą“. Kiti respondentai teigė, kad antras pagal svarbą veiksnys yra „vieninga rinka“, „konkurencingumo didinimas“ ir „teritorinio bendradarbiavimo stiprinimas“. Kaip trečias pagal svarbą teigiamas veiksnys skirtingų ekspertų buvo įvardyti skirtingi veiksniai: „skirtumų mažinimas“, „vieninga rinka“, „laisvas žmonių judėjimas“, „konkurencingumo didinimas“, „subalansuota plėtra“. Vienas ekspertas papildė savo atsakymus teigdamas, kad „ES regioninė politika – tai galimybė labiausiai atsilikusiems regionams tapti stipresniems“.

Toliau respondentų buvo klausama, *kokios yra struktūrinių fondų efektyvaus įsisavinimo kliūtys*. Jie teigė, kad pagrindinės kliūtys yra administracinės, projektų rengimo bei gebėjimų trūkumas. „Žmogiškųjų išteklių“ trūkumas yra viena iš svarbiausių problemų; nors Lietuvos universitetai parengia daug jaunų specialistų, tačiau tikrai gerų specialistų vis dar trūksta. Dabartiniams specialistams reikėtų daugiau kompetencijos. Kompetencijos tobulinimo klausimą galėtų padėti spręsti

Europos Komisijos remiama „mokymosi visą gyvenimą programa“. Taikant šią programą, siekiama parengti ir tobulinti specialistus, kad jie galėtų prisitaikyti prie globalizacijos ir nuolatinės technologinės pažangos. Vienas iš ekspertų teigė, kad Lietuvoje strateginės projektų sritys nėra labai aiškios. Dėl šios priežasties atsiranda per daug prioritetų. Dažnai struktūrinė parama negali būti efektyviai įgyvendinta dėl projektų tarpusavio nesuderinamumo, siekiant maksimalios naudos regionui. Problema yra ta, kad nacionaliniams ir regioniniams projektams trūksta koordinacijos ir stebėsenos.

Siekiant atskleisti ES regioninės politikos problematiškumą, respondentų buvo prašoma įvertinti, *kokie yra ES regioninės politikos esminiai trūkumai*. Pusė respondentų (3) teigė, kad didžiausia ES regioninės politikos problema yra piktnaudžiavimas parama. Du ekspertai akcentavo, kad esminė problema yra paramos panaudojimo kontrolės mechanizmo silpnumas. Vienas specialistas pirmu pagal svarbą veiksniu įvardijo paramos projektų vertinimo stoką. „Kontrolės mechanizmas“ Lietuvoje yra silpnas, nes sanglaudos politikos lėšos naudojamos neefektyviai. Tai rodo rezultatai, nes atotrūkis ir diferenciacija tarp regionų nemažėja. Trys ekspertai antru pagal svarbą veiksniu įvardijo „stebėsenos stoką“. Ekspertai teigė, kad stebėseną nėra efektyviai įgyvendinama, nes vis dar egzistuoja gana daug korupcijos atvejų, kurie daro įtaką aplaidų rezultatų vertinimui. Pusė respondentų (3) trečiu pagal svarbą veiksniu įvardijo „vertinimo stoką“. Vienas iš ekspertų teigė, kad kriterijai, pagal kuriuos išskiriamos probleminės teritorijos, nėra tikslūs, norint tinkamai įvertinti atitinkamos teritorijos priskyrimą probleminei teritorijai. Papildomai investuojant į problemines teritorijas, lieka „nuskriaustos“ kitos teritorijos, kurios nedaug kuo skiriasi nuo probleminių teritorijų, tačiau dėl nustatytų kriterijų tokiomis nepripažįstamos. Dėl to būtina tobulinti probleminių teritorijų išskyrimo kriterijus.

Trečiosios klausimų grupės tikslas buvo išsiaiškinti esminius Lietuvos regioninės politikos pokyčius, kuriems turėjo įtakos ES regioninė politika. Ekspertų buvo klausama, *kokią įtaką ES padarė instituciniams pokyčiams Lietuvoje*. Jie akcentavo įtaką institucijų veiklai, nes atsirado naujos pareigybės viešajame sektoriuje. Šalies atstovai turi dalyvauti Europos Tarybos darbo grupėse, Regionų komitete. Lietuvai Regionų komitete atstovauja 9 nariai. Taip pat pakito institucijų darbo specifika, nes buvo pakoreguota teisinė bazė. Svarbu paminėti, kad buvo priimtas Lietuvos regioninės plėtros įstatymas, kuris darė įtaką ne tik institucijų veiklos specifikai, bet ir padėjo pagrindus Lietuvos regioninei politikai. Vieno iš ekspertų nuomone, ES įtaka reiškiasi stiprinant tarpregioninį bendradarbiavimą su kaimyninėmis šalimis ir jų institucijomis. Ypač skatinamas Baltijos jūros regiono šalių regionų bendradarbiavimas. ES taip pat skatina strateginių dokumentų kūrimą. Dėl to galima teigti, kad ES įtaka institucijoms pasireiškia reguliuojant Lietuvos teisinę bazę ir reglamentuojant institucijų veiklas.

Nustačius, kokius pokyčius ES daro Lietuvos regioninei politikai, ekspertų buvo paklausta, *ar ES sanglaudos politika yra efektyviai įgyvendinama Lietuvoje*. Dauguma respondentų (4) teigė, kad sanglaudos politika nėra įgyvendinama efektyviai. Vienas ekspertas teigė, kad ją įgyvendinant per daug vyrauja subjektyvių veiksnių. Dėl to šiuo metu nėra strateginių planų. Siekiant efektyviai įgyvendinti sanglaudos politiką,

reikėtų tinkamų strateginių planų. Neefektyvumą rodo ir tai, kad sanglaudos lėšos ne tik nesumažina skirtumų tarp regionų, bet juos dar ir padidina, nes lėšas gauna ne tie regionai, kuriems jų labiausiai reikia. 2 iš 6 respondentų teigė, kad lėšos yra panaudojamos pakankamai efektyviai. Tačiau jie abu pastebėjo, kad sanglaudos politikos įgyvendinimą dar reikia stipriai tobulinti, nes rezultatai ne visada yra tokie, kokių tikimasi. Tam įtakos turi ir per maža mūsų patirtis šioje srityje.

2 lentelė. Lietuvos regioninės politikos tobulinimo kryptys

POLITIKOS PRIEMONĖS	LIETUVOS REGIONINĖS POLITIKOS TEIGIAMAI VEIKSNIAI	LIETUVOS REGIONINĖS POLITIKOS PROBLEMINĖS SRITYS	ESMINĖS TOBULINIMO KRYPTYS (PASIŪLYMAI)
Teisiniai (reguliaciniai)	Priimtas Lietuvos regioninės plėtros įstatymas, kuris reglamentuoja ir sukuria Lietuvos regioninės politikos gaires.	Spragos teisinėje bazėje.	Reikalingas teisinės bazės aktų dubliavimo ištaisymas ir racionalesnis pateikimas, nes atsirandančios spragos užkerta kelią efektyviam regioninės politikos veikimui.
Instituciniai (struktūriniai)	Platus institucijų, dirbančių prie struktūrinės politikos, spektras regionuose.	Neužbaigta šalies regioninio padalijimo reforma ir nesukurti NUTS 2 regionai. Kontrolės mechanizmo silpnumas. Vertinimo stoka. Tęstinio strateginio planavimo nebuvimas.	Institucijose trūksta kompetingų regioninės politikos specialistų. Dėl šios priežasties atsiranda spragų. Derėtų daugiau dėmesio skirti darbuotojų kompetencijos tobulinimui.
Finansiniai (biudžetiniai)	Europos Sąjunga, sukūrusi institucinius mechanizmus, finansuoja Lietuvoje įgyvendinamą regioninę politiką.	Stebėsenos stoka. Piktnaudžiavimas parama.	Rekomenduotina sukurti naują regioninės politikos efektyvios stebėsenos modelį, kurio nuoseklus darbas užkirstų kelią plataus masto piktnaudžiavimui.

Šaltinis: sudaryta autorių.

Esmniais sanglaudos politikos trūkumais ekspertai įvardijo strateginio planavimo ir tęstinumo nebuvimo spragas. Projektai dažniausiai nebūna iki galo baigti įgyvendinti. Lėšos panaudojamos, tačiau rezultatas iki galo nėra pasiektas ir būna „mažai iškristalizuoti prioritetai“. Partnerystės principas yra per daug formalus. Dėl to jis veikia ne itin efektyviai – trūksta pagrindimo, kaip panaudojamos lėšos. Didelę įtaką daro netinkamas lėšų planavimas valstybės lygmeniu ir įsigalėjusi korupcija. Dėl žemos darbuotojų kvalifikacijos regioniniu lygmeniu nėra tinkamai planuojamos ir panaudojamos lėšos. Vienas ekspertas teigė, kad trūksta aiškiai nustatytų kriterijų, pagal kuriuos būtų geriau įgyvendinama regioninė politika. Remiantis ekspertų atsakymais, pateikiama struktūrizuota lentelė, kurioje apibrėžtos Lietuvos regioninės politikos stipriosios ir probleminės pusės bei tobulinimo kryptys (2 lent.).

Atlikus tyrimą, galima konstatuoti, kad šiuo metu Lietuvos regioninės politikos laikotarpis pereinamasis. Vertinant Lietuvos regioninės politikos efektyvumą, vis dar nemažai pesimizmo. Apibendrinant ekspertų atsakymus, galima teigti, kad, tobulinant strateginį planavimą regionuose ir lėšas skiriant ne tik didiesiems Lietuvos regionų

centrams, taip pat nuolat keliant regioninį identitetą, būtų stiprinamas regionų konkurencingumo lygis. Galima kurti prielaidą, kad nesant ES struktūrinės paramos Lietuvos regioninė politika susidurtų su dar didesniais iššūkiais arba ji visai nefunkcionuotų.

Išvados

1. ES regioninės politikos esmė yra suprantama kaip demokratijos plėtra, subsidiarumo principo naudojimas, regionų ekonominių skirtumų išlyginimas. Bendrasis ES regioninės politikos tikslas yra socialinė ir ekonominė politinė sanglauda. Per kiekvieną ES plėtros etapą, integruojant naujas nares, regioninei politikai skiriamas didesnis dėmesys. 2009 m. įsigaliojo Lisabonos sutartis, kurioje buvo įtvirtinamas ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos principas. Esminis tikslas įgyvendinant struktūrinę politiką yra ES šalių narių ekonominės plėtros tarp šalių ir regionų mažinimas.

2. Atlikus tyrimą, paaiškėjo, kad Lietuvoje įgyvendinama regioninė politika nėra pakankamai efektyvi. Šiuo metu Lietuvos regionuose trūksta tiek politinio, tiek ekonominio stabilumo, taip pat politinės savivaldos. Jie nėra pakankamai stiprūs konkuruodami su užsienio šalių regionais. Tyrime buvo nustatyta, kad kryptingai vystant „žmogiškuosius išteklius“ gali būti pasiektas ilgalaikis teigiamas rezultatas regioninėje politikoje. Šiuo metu didelės strateginio planavimo spragos, nes ES paramos lėšos dažnai skiriamos labiausiai ekonomiškai išsivysčiusiems Lietuvos regionų centrams, o ne tiems regionams, kuriems jų labiausiai reikia. Tai tik dar labiau didina diferenciaciją ir skirtumus tarp regionų.

3. Tyrimo rezultatai parodė, kad Lietuvoje nacionalinių ir regioninių projektų koordinavimas ir priežiūra yra pakankamai problemiškos sritys. Taip pat būtina tobulinti mažiausiai ekonomiškai išsivysčiusių regionų ir jų teritorijų išskyrimo kriterijus. Šiuo metu vienas iš naujausių pasikeitimų Lietuvos regioninėje politikoje yra apskričių viršininkų administracijų panaikinimas. Kol kas šią dalinę reformą vertinti būtų per anksti, nes jokių rezultatų nėra. Dėl to būtina nuosekliai užbaigti šią pradėtą šalies administracinio padalijimo reformą, sukuriant 4-5 NUTS 2 regionus, kurie leistų daug efektyviau ir tolygiau paskirstyti struktūrinę paramą Lietuvos regionams ir mažinti ekonominės plėtros atotrūkį tarp jų.

4. ES įtaka institucijoms pasireiškė suregulius Lietuvos teisinę bazę ir sureglamentavus institucijų veiklą. Būtent ES paskatino regioninės politikos kūrimąsi Lietuvoje ir padėjo jai pagrindus. ES teikiama parama dažnai yra panaudojama neefektyviai, o jos paskirstymo kriterijams trūksta nuoseklumo ir skaidrumo. Analizuojant Lietuvos regioninės politikos ateities perspektyvas, būtina pastebėti, kad jos daugiausia priklauso nuo mūsų šalies Vyriausybės pasiryžimo įgyvendinti esmines reformas, kad vyktų regioninė decentralizacija ir skaidriai būtų paskirstoma ES parama bei įdiegtas strateginis planavimas regioninėje politikoje.

Literatūra

1. Žukauskas V. *Lietuva ES vidaus rinkoje ir Lietuvos konkurencingumas. Lietuva Europos Sąjungoje*. Metraštis 2004–2008. Vilnius: Eugrimas, 2009.
2. Vitkus G. *Europos Sąjungos užsienio politika*. Vilnius: Vilniaus universitetas Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas, 2008.
3. Čaplikas V. *Lietuvos ir Europos Sąjungos regioninė politika*. Kaunas: Atmintis, 2006.
4. Annual EU regional development conference working paper. *Atmintinė iš G11 techninių konsultacijų dėl ES biudžeto Lietuvos atstovai: Misevičiūtė E., Stankevičiūtė J., Petrulis E. Bukareštas, Rumunijos Respublika, 2011.*
5. Vydmontaitė G. *ES Struktūrinių fondų panaudojimas ekonomikos augimui ir sanglaudos skatinimui Lietuvoje 2007–2013. Europos Sąjungos parama. Lietuvos galimybės. Pilielinės visuomenės institutas. Vilnius: Versus aureus, 2006, p. 84.*
6. Maniokas K. *Europos Sąjungos plėtra ir Europeizacija. Vidurio ir Rytų Europos valstybių įsijungimas į Europos Sąjungą*. Vilnius: Eugrimas, 2003.
7. Kondratienė V. *Lietuvos regioninė politika ir valstybės valdymas Europos patirties kontekste. Lietuvos regioninė politika ir teritorinės sanglaudos tobulinimas. Konferencijos Lietuvos Respublikos teritorinės sandaros tobulinimo problema. 2004 m. balandžio 14 d. medžiaga. Vilnius: Etinės kultūros ir globos taryba, Vidaus reikalų ministerija, 2004.*
8. Mačys G. *Regionų ekonomika, politika ir valdymas Lietuvoje*. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto leidybos centras, 2005.
9. Hix, S. *Europos Sąjungos politinė sistema*. Iš anglų kalbos vertė Bacevičiūtė G. Vilnius: Eugrimas, 2006.
10. Išoraitė M. *Savivaldos institucijų socialinės politikos veiksmingumas*. Redaktorius prof. habil. dr. Puškorius S. Monografija. Vilnius, 2006.
11. Svetikas K. *Regioninės plėtros politika ir valstybės teritoriniai – administraciniai vienetai*. LR Seimas. Lietuvos regionų valdymo modelis: koks jis yra šiandien ir koks turėtų būti. Tarptautinės konferencijos medžiaga 2007 m. balandžio 2 d. Vilnius, 2007.
12. Lietuvos bendrasis programinis dokumentas 2004–2006, 2004. http://www.smm.lt/es_parama/docs/2004-preliminarus_BPD_02.pdf [2011-03-30].
13. Bagdzevičienė R. ir kt. *Regionų ekonomikos plėtotės iki 2015 metų strategija. Ilgalaikė Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtotės iki 2015 metų strategija*. Vilnius: Lietuvos mokslas, 2002.
14. Milius P. B. *Regioninės plėtros valdymas ES politikos kontekste*. Kaunas: Technologija, 2004.
15. Eurostat. Local Administrative Units, 2010. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts_nomenclature/local_administrative_units [2011-03-30].
16. Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, 2008. http://www.lrv.lt/bylos/vyriausybes/15_vyr_programa.pdf [2011-03-10].
17. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija. Apskritys kaip teritoriniai vienetai išliks, reorganizuojamos bus tik apskričių viršinių administracijos, 2009. <http://www.teisesforumas.lt/index.php/idomybes-ir-naudinga-informacija/602-apskritys-islis.html> [2011-04-15].

18. Jagminas J. *Lietuvos Valstybės administracinių teritorinių vienetų sistema ir poreikis ją tobulinti. Lietuvos regionų valdymo modelis: koks jis yra šiandien ir koks turėtų būti ateityje*. Tarptautinės konferencijos medžiaga 2007 m. Balandžio 2 d. Vilnius: Seimo leidykla, 2007.
19. Valickas A. *Lietuvos regioninės politikos raida ir statistika*. Lietuvos statistikos darbai, 2009.
20. Povilaitytė M. *Lietuvos regionuose žmonių gyvenimo kokybė skiriasi kelis kartus*. Straipsnis iš „Lietuvos ryto“ priedo „Vartai“. 2011 m. balandžio 29 d., Nr. 98 (6160), 2011.
21. Astrauskas A. *Teritorinis valdymas Lietuvoje: dabartinė situacija ir spręstinos problemos*. Mokslinių straipsnių rinkiniai. *Lietuvos ūkio transformacija 1990–2005 metais*. Vilnius: VPU leidykla, 2006.
22. Stankaitis R., Garškienė A. *Europos Sąjungos struktūrinių fondų parama Lietuvai*. Economic Transformation in Lithuania in 1990–2005. Selection of science articles(II). Vilnius: VPU leidykla, 2006.
23. European Commission. Commission Regulation (EC) No 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 May 2003 on the establishment of a common classification of territorial units for statistics (NUTS), 2003. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:154:0001:0041:EN:PDF> [2012-12-30].
24. Lietuvos Respublikos Regioninės plėtros įstatymas. Lietuvos Respublikos Seimas, 2000. Aktuali redakcija 2010-07-01. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=371054 [2011-04-04].
25. Eurostat. European Commission. *History of NUTS*. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts_nomenclature/history_nuts [2012-12-30].
26. Lietuvos Respublikos Vyriausybė. *Nutarimas dėl Europos nacionalinių sąskaitų sistemos diegimo* 2001 m. gegužės 16 d., Nr. 569, 2001. <http://tar.tic.lt/Default.aspx?id=2&item=results&aktoid=9CA53B03-9BAA-4E2A-BE0A-F2ADCCAC6CBA> [2012-12-30].

Mindaugas Puidokas, Ingrida Daukaitė

Influence of European Union in Solving Lithuanian Regional Policy Problems

Abstract

In this article it is discussed and analysed the influence of the European Union (EU) for Lithuanian regional policy development and its benefits. It was made a research that showed the present situation in Lithuanian regional policy and particular influence of the EU for it. This article research was made in 2011 from February to May.

In the period of current economical recession EU structural funds support for Lithuania is very significant. It helps for Lithuanian regions to become more competitive. Financial support gives opportunities for economical development. In Lithuanian case the biggest problem is uneven economical development of capital Vilnius, biggest cities (Klaipėda, Kaunas) and other regions. Our country does not have regional policy traditions. For that reason Lithuanian regional policy faces with a lot of obstacles, which make difficulties for Lithuanian regions to become politically and economically stronger. EU structural funds support and other financial support from EU to member countries is an effective tool for regional economical

development. The major obstacle in Lithuania is the fact that not always EU support to Lithuanian regions is imbibed effectively. As a result, positive effect and expected results are not achieved. The research data published in this article helped to reveal the essential obstacles, which prevent the Lithuanian regional policy from becoming stronger and more competitive in the context of economically developed EU regions.

Mindaugas Puidokas – Kauno technologijos universiteto Socialinių mokslų fakulteto Viešojo administravimo katedros lektorius, socialinių mokslų daktaras.

E. paštas: mindaugas.puidokas@ktu.lt

Ingrida Daukaitė – Kauno technologijos universitetas Europos institutas, Europos integracijos studijų II kurso magistrantė.

E. paštas: i.daukaite@gmail.com

Mindaugas Puidokas – Doctor of Social Sciences, is a Lecturer at the Department of Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kaunas University of Technology.

E-mail: mindaugas.puidokas@ktu.lt

Ingrida Daukaitė – Master Studies Student in European Integration, Institute of Europe, Kaunas University of Technology.

E. paštas: i.daukaite@gmail.com

Straipsnis įteiktas redakcijai 2012 m. lapkričio mėn.; recenzuotas; parengtas spaudai 2013 m. sausio mėn.